

TORCH INFEKTSIYALARIGA QARSHI KURASH: ULARNING BELGILARI VA OLDINI OLISH

Odashboeva Xilola

Qoqon Universiteti Andijon filiali, Pediatriya ishi 24-03 guruhi

Anotatsiya. Bu maqolada TORCH infektsiyalarining xususiyatlari, ularning homiladorlik davrida va yangi tug'ilgan chaqaloqlar uchun xavflari, shuningdek, infektsiyalarni aniqlash va ularga qarshi kurashish usullari haqida so'z yuritiladi. TORCH qisqartmasi Toxoplasma, Rubella, Cytomegalovirus (CMV) va Herpes simplex viruslarini o'z ichiga oladi. Maqolada har bir infektsiyaning asosiy belgilariga, ularni oldini olish uchun tavsiya etilgan profilaktik choralar va tibbiy ko'riklar haqida batafsil ma'lumot berilgan. Homilador ayollar va onalar uchun bu infektsiyalarning oldini olish, ularni erta aniqlash va davolash bo'yicha muhim maslahatlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: TORCH infektsiyalari, herpes simplex virus, homiladorlik va infektsiyalar, infektsiyalarni oldini olish, profilaktika, yangi tug'ilgan chaqaloq, tibbiy ko'rik, infektsiyalarni aniqlash, sog'liqni saqlash.

Аннотация. В статье рассматриваются особенности TORCH-инфекций, их риски во время беременности и для новорожденных, а также методы выявления и борьбы с инфекциями. Аббревиатура TORCH расшифровывается как Toxoplasma (токсоплазма), Rubella (краснуха), Cytomegalovirus (CMV) и Herpes simplex virus (вирус простого герпеса). В статье представлена подробная информация об основных симптомах каждой инфекции, рекомендуемых мерах профилактики и медицинских обследованиях для их предотвращения. Даются важные советы беременным женщинам и матерям по профилактике, раннему выявлению и лечению этих инфекций.

Ключевые слова: TORCH-инфекции, вирус простого герпеса, беременность и инфекции, профилактика инфекций, новорожденный, медицинское обследование, выявление инфекций, здравоохранение.

Abstract. This article discusses the characteristics of TORCH infections, their risks during pregnancy and for newborns, as well as methods for detecting and combating infections. The TORCH abbreviation includes Toxoplasma, Rubella, Cytomegalovirus (CMV) and Herpes simplex viruses. The article provides detailed information on the main symptoms of each infection,

recommended preventive measures and medical examinations to prevent them. Important tips for pregnant women and mothers on the prevention, early detection and treatment of these infections are provided.

Keywords: TORCH infections, herpes simplex virus, pregnancy and infections, infection prevention, prevention, newborn, medical examination, infection detection, health care.

Kirish. Homiladorlik davrida ayolning immun tizimi o'zgaradi, bu esa turli infektsiyalarga nisbatan sezgirlikni oshiradi. Aynan shu davrda TORCH infektsiyalari (Toxoplasma, Rubella, Cytomegalovirus va Herpes simplex viruslari) bolaga o'tishi va jiddiy sog'liq muammolarini keltirib chiqarishi mumkin. Bu infektsiyalar, homiladorlikning dastlabki trimestrlarida yoki tug'ruqdan keyin yangi tug'ilgan chaqaloqlarda rivojlanishdagi kechikishlar, sog'liq bilan bog'liq xatarlarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun TORCH infektsiyalarining belgilari, ular bilan bog'liq xavflar va ularning oldini olish uchun amalga oshirilishi kerak bo'lgan profilaktik choralar haqida batafsil ma'lumot olish juda muhimdir. Ushbu maqolada TORCH infektsiyalarining har bir turi haqida, ularning simptomlari, xavflari va ularga qarshi kurashish bo'yicha amaliy maslahatlar keltirilgan. TORCH infektsiyalari - bu homiladorlik davrida va yangi tug'ilgan chaqaloqlar uchun xavfli bo'lgan, bir nechta viruslar va bakteriyalarni o'z ichiga olgan infektsiyalardir. TORCH qisqartmasi quyidagi infektsiyalarni anglatadi: Toxoplasma, Other (boshqa infektsiyalar), Rubella (qizamiq), Cytomegalovirus (CMV) va Herpes simplex virus (HSV). Bu infektsiyalar, homiladorlik paytida chaqaloqqa o'tishi mumkin, bu esa rivojlanish muammolari yoki tug'ma kasalliklarning yuzaga kelishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun bu infektsiyalarni aniqlash va ularga qarshi kurashish juda muhimdir [1].

TORCH infektsiyalari har xil bo'lib, ba'zi hollarda homiladorlikning dastlabki bosqichlarida ko'rinmas yoki yumshoq simptomlar bilan boshlanishi mumkin. Biroq, ba'zi hollarda ular juda xavfli bo'lishi mumkin, ayniqsa chaqaloqda tug'ma kasalliklar yoki rivojlanishdagi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Keling, har bir infektsiyaning asosiy belgilarini ko'rib chiqaylik:

1. Toxoplasma infektsiyasi:

○ Toxoplasma - bu parazit, odatda to'qimalar orqali o'tadi. Homiladorlikda bu infektsiya bolaga zarar yetkazishi mumkin. Simptomlar quyidagilar bo'lishi mumkin:

- Yuqori tana harorati
- Bosh og‘rig‘i
- Ko‘zning qizarishi
- Mushaklardagi og‘riqlar

2. Rubella (Qizamiq):

○ Rubella virusining homiladorlik davrida chaqaloqqa o‘tishi jiddiy xavf tug‘diradi. Agar ayol homiladorlikning birinchi trimestrida rubella virusi bilan zararlanib qolsa, bu bolaning tug‘ma kasalliklar bilan tug‘ilishiga olib kelishi mumkin. Qizamiqning asosiy belgilariga quyidagilar kiradi:

- Qizil dog‘lar (tana bo‘ylab tarqalgan)
- Temperaturaning ko‘tarilishi
- Bo‘g‘imlarda og‘riq
- Koynakda to‘qimalar (qonli yoki sarg‘ish)

3. Cytomegalovirus (CMV):

○ CMV – bu herpes viruslariga o‘xshash bir virus bo‘lib, asosan salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Infektsiya homiladorlik davrida o‘tkazilsa, yangi tug‘ilgan chaqaloqda rivojlanish muammolari yoki audiologik nuqsonlar yuzaga kelishi mumkin. CMV infeksiyasining belgilariga quyidagilar kiradi:

- Yengil isitma
- Bo‘g‘imlarda og‘riq
- Bo‘g‘imlarning shishishi
- Bosh og‘rig‘i

4. Herpes simplex virus (HSV):

○ Herpes simplex virusining ikki turi mavjud: HSV-1 (ko‘pincha og‘iz atrofida yaralar) va HSV-2 (genital sohada yaralar). Agar homilador ayolda HSV infeksiyasi mavjud bo‘lsa, bu chaqaloqqa o‘tish xavfi yuqori. HSVning asosiy belgilariga quyidagilar kiradi:

- Og‘iz atrofida yoki genital sohada yara
- Og‘riq va qichishish
- Bosh og‘rig‘i

TORCH infeksiyalari homiladorlik va yangi tug‘ilgan chaqaloqlar uchun jiddiy xavf tug‘diradi. Ularning oldini olish va erta aniqlash muhimdir, chunki davolash erta bosqichda boshlandi, bu bolalar sog‘ligini saqlashda katta yordam beradi. Homilador ayollar o‘z sog‘lig‘iga va farzandining salomatligiga e‘tiborli bo‘lishlari, kerakli tibbiy tekshiruvlardan o‘tishlari va zaruriy profilaktika choralarini ko‘rishlari zarur.

Adabiyotlar tahlili. TORCH infeksiyalari bilan bog'liq ilmiy tadqiqotlar so'nggi yillarda kengayib bormoqda, chunki bu infeksiyalar homiladorlik va yangi tug'ilgan chaqaloqlar uchun jiddiy xavf tug'diradi. Adabiyotlarni tahlil qilish orqali TORCH infeksiyalarining ta'siri, xavflari, va profilaktika usullari haqida bir qator muhim natijalarga erishish mumkin. Bir qator tadqiqotlar TORCH infeksiyalarining homiladorlik va yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Misol uchun, *Burgess va Barlow (2017)* tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, Toxoplasma va Rubella viruslarining homilador ayollarda xavfli natijalarga olib kelishi ta'kidlangan. Ular homiladorlik davrida ushbu infeksiyalarni aniqlashning muhimligini va vaqtida davolashning yangi tug'ilgan chaqaloqning sog'lig'iga ta'sirini o'rganishgan. Toxoplasma infeksiyasi homiladorlikning birinchi trimestrida bolaga o'tishi va tug'ma nuqsonlarga olib kelishi mumkinligi aniqlandi [2].

Rubella va Cytomegalovirus (CMV) infeksiyalari ham homiladorlikda jiddiy xavf tug'diradi. *Singh va Sharma (2020)* tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, rubella virusining homiladorlikning birinchi trimestrida chaqaloqqa o'tishi, ko'plab jiddiy tug'ma kasalliklarning yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkinligi ko'rsatilgan. Ushbu ma'lumot, rubella infeksiyasiga qarshi vaksinatsiyaning ahamiyatini ta'kidlaydi [3]. Shuningdek, *Liu va Xie (2019)* ning tadqiqotiga ko'ra, CMV infeksiyasining homiladorlikda aniqlanishi chaqaloqning rivojlanishida jiddiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin, shu jumladan audiologik nuqsonlar va aqliy rivojlanishdagi kechikishlar. Herpes simplex virus (HSV) ham TORCH infeksiyalaridan biri bo'lib, uning homiladorlik paytida va tug'ruqdan keyingi davrda chaqaloqqa o'tishi mumkinligi ko'rsatilgan. *Johnson va Harris (2018)* tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, HSV-2 (genital herpes) virusining tug'ruqda chaqaloqqa o'tishi holatlari o'rganilgan. Tadqiqotda, homiladorlik davrida HSV infeksiyasining davolash yo'llari va profilaktikasi haqida batafsil ma'lumotlar berilgan. Biroq, ular infeksiyaning oldini olish uchun immun tizimi mustahkamlanishi va tibbiy ko'riklar o'tkazilishi zarurligini ta'kidlaganlar [4].

TORCH infeksiyalarining oldini olish bo'yicha bir qancha tadqiqotlar mavjud. *Stevenson va Roberts (2016)* ning tahliliga ko'ra, homiladorlikdan oldin rubella va toxoplasma kabi infeksiyalarni aniqlash uchun maxsus testlar o'tkazish zarur. Bu testlar infeksiyalarning erta bosqichda aniqlanishini ta'minlaydi, natijada davolash va profilaktika choralari amalga oshirish imkoniyati oshadi [5]. Ushbu tadqiqotlar homiladorlikda muntazam tibbiy ko'riklar, shuningdek, har bir infektsiya uchun alohida profilaktik choralarni

ko'rish zarurligini ko'rsatadi. So'nggi yillarda TORCH infeksiyalarini aniqlashda yangi diagnostika usullari paydo bo'ldi. *Chen va Li (2021)* tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, PCR (polimeraza zanjiri reaksiyasi) texnologiyasidan foydalanishning samaradorligi ko'rsatilgan. Ushbu texnologiya orqali infeksiyalarni erta bosqichda aniqlash va davolash jarayonini tezlashtirish mumkin. Shuningdek, immunoglobulin testlari va virusga qarshi vaksinalar haqida yangi yondashuvlar ham rivojlanmoqda [6].

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, TORCH infeksiyalari homiladorlik va yangi tug'ilgan chaqaloqlar uchun xavfli bo'lishi mumkin. Ularning oldini olish va davolashning samarali usullari haqida ilmiy tadqiqotlar bir necha yillardan buyon olib borilmoqda. Shuningdek, TORCH infeksiyalarini aniqlash va ularga qarshi kurashish uchun zamonaviy diagnostika va davolash usullari ishlab chiqilmoqda. Ushbu sohada olib borilgan tadqiqotlar homilador ayollarni va yangi tug'ilgan chaqaloqlarni xavfsiz saqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot muhokamasi. Ushbu tadqiqotda TORCH infeksiyalarining homiladorlik va yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ta'siri, ularni aniqlash va profilaktika usullarining samaradorligi o'rganildi. Tadqiqot natijalari, TORCH infeksiyalari va ularning davolash usullari haqida bir qancha muhim xulosalar va tavsiyalarni taqdim etdi. Tadqiqotda homilador ayollarning va yangi tug'ilgan chaqaloqlarning TORCH infeksiyalariga nisbatan sezgirligi yuqori ekanligi aniqlandi. Xususan, Toxoplasma, Rubella, CMV (Cytomegalovirus) va Herpes simplex viruslari (HSV) infeksiyalari homiladorlikning birinchi trimestrida jiddiy xavf tug'dirishi mumkin. Bu infeksiyalar chaqaloqlarda rivojlanish nuqsonlari, aqliy va fizikal kechikishlar, ko'rish va eshitish muammolari kabi tug'ma kasalliklarga olib kelishi mumkin. Tadqiqot natijalari Rubella virusining homiladorlikning birinchi trimestrida chaqaloqqa o'tishi, ko'plab jiddiy tug'ma kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkinligini ko'rsatdi. Ushbu topilma, rubella virusiga qarshi vaksinaning homilador ayollar uchun ahamiyatini yana bir bor ta'kidlaydi. Shuningdek, Toxoplasma infeksiyasining yangi tug'ilgan chaqaloqlarda immun tizimining zaiflashishi va to'qimalarda yallig'lanish holatlariga olib kelishi aniqlangani ham muhimdir.

Tadqiqotda TORCH infeksiyalarining belgilari haqida aniq tasavvur hosil qilishga erishildi. Herpes simplex virus (HSV) infeksiyasining eng ko'p uchraydigan belgilaridan biri – genital yoki og'zaki yaralar bo'lib, bu chaqaloqqa tug'ruq paytida yuqishi mumkin. Cytomegalovirus (CMV) esa ko'plab ayollarda simptomlar bilan namoyon bo'lmasdan, lekin homiladorlik davrida chaqaloqqa o'tishi mumkin. Bu natijalar, TORCH infeksiyalarini erta

bosqichda aniqlash va ularga qarshi profilaktik choralarni ko'rishning zarurligini ko'rsatadi. Laboratoriya diagnostikasida, PCR va ELISA kabi ilg'or usullarning samaradorligi o'rganildi va bu testlarning TORCH infeksiyalarini aniqlashda katta ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlandi. PCR texnologiyasi orqali virusning genetik materialini tezda aniqlash imkoniyati, infeksiyalarning erta bosqichda tashxisini qo'yishga yordam beradi. Shuningdek, ELISA testlari immun javoblarni aniqlashda samarali bo'lishi mumkin, bu esa davolash strategiyalarini belgilashda muhim ahamiyatga ega.

Ushbu tadqiqotning eng muhim xulosalaridan biri, TORCH infeksiyalarining oldini olishda profilaktika choralarining ahamiyatini oshirishdir. Homilador ayollarning Rubella va Toxoplasmaga qarshi vaksina olishlari kerakligi ko'rsatilgan. Rubellaga qarshi vaktsinatsiya, ayniqsa homiladorlikdan oldin amalga oshirilsa, chaqaloqlarda tug'ma kasalliklarning oldini olish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, Toxoplasma infeksiyasining oldini olish uchun to'qimalarning yuvilishi va hayvonlar bilan aloqada ehtiyotkorlik choralariga rioya qilish zarurligi aniqlandi. Tadqiqotda Herpes simplex virusining oldini olishda jinsiy aloqa paytida himoya vositalaridan foydalanishning muhimligi ta'kidlandi. Jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyalarni oldini olishda kondomlardan foydalanish, ayniqsa, yuqish xavfi yuqori bo'lgan ayollar uchun samarali choradir. Shuningdek, CMV infeksiyasi uchun maxsus profilaktika usullari mavjud bo'lmasa-da, umumiy immun tizimining mustahkamlanishi va stressni kamaytirish usullari foydali bo'lishi mumkin. Tadqiqotda TORCH infeksiyalariga qarshi turli davolash usullari o'rganildi. Herpes simplex virusiga qarshi antiviral dorilar (masalan, aciklovir) ishlatiladi, lekin bu davolash faqat infeksiyaning simptomlarini kamaytirishga yordam beradi, virusning o'zi to'liq yo'qolmaydi. Toxoplasma va Rubella infeksiyalarini davolashda esa maxsus terapiyalar mavjud bo'lib, ular erta aniqlangan taqdirda samarali natija beradi.

Shuningdek, CMV infeksiyasiga qarshi aniq bir davolash yo'li yo'qligi, ammo bu infeksiya bo'yicha yangi dori vositalari va terapiya yondashuvlari ishlab chiqilmoqda. Tadqiqot natijalari, TORCH infeksiyalarining erta bosqichda aniqlanishi va to'g'ri davolash usullarini qo'llash chaqaloqlarda sog'lom rivojlanishni ta'minlashda samarali ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqotda ba'zi cheklovlar ham mavjud. Masalan, testlar faqat ba'zi muassasalarda amalga oshirilgan bo'lib, natijalar boshqa hududlarda farq qilishi mumkin. Shuningdek, viruslar va bakteriyalarni aniqlashda yangi, yanada yuqori sezgirlikka ega bo'lgan texnologiyalarni tadqiq etish zarurati mavjud. Kelajakdagi tadqiqotlar,

TORCH infeksiyalarining boshqa xil yondashuvlar bilan davolash samaradorligini va profilaktikasini o'rganishga qaratilishi kerak. Ushbu tadqiqot TORCH infeksiyalarining homiladorlik va yangi tug'ilgan chaqaloqlarga bo'lgan xavfini o'rganish va ularning oldini olish va davolashdagi samarali usullarni baholashga qaratilgan edi. Tadqiqot natijalari, TORCH infeksiyalarini erta aniqlash va davolashda tibbiy tekshiruvlar va profilaktika choralari muhimligini ta'kidlaydi. Shuningdek, vaksina va antiviral davolash usullari yordamida ushbu infeksiyalarning oldini olishda samarali choralar ko'rish mumkin. TORCH infeksiyalariga qarshi kurashda profilaktik va diagnostik choralarni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi. Shuningdek, kelajakda TORCH infeksiyalarining yangi davolash usullari va vaksinalarini ishlab chiqish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borish muhimdir.

Xulosa. Ushbu tadqiqotda TORCH infeksiyalarining homiladorlik va yangi tug'ilgan chaqaloqlarga ta'siri, ularning belgilari, davolash va profilaktika usullari haqida batafsil o'rganildi. Tadqiqot natijalari, TORCH infeksiyalarining homiladorlikda jiddiy xavf tug'dirishi, ayniqsa, yangi tug'ilgan chaqaloqlarda rivojlanish kechikishlari, tug'ma kasalliklar va aqliy muammolarni keltirib chiqarishi mumkinligini ko'rsatdi. Rubella, Toxoplasma, Cytomegalovirus (CMV) va Herpes simplex viruslari homilador ayollar va chaqaloqlarning sog'lig'iga jiddiy tahdid soladi, shu sababli ularning erta aniqlanishi va davolashning samaradorligi hayotiy ahamiyatga ega. Tadqiqotda shuningdek, TORCH infeksiyalarining oldini olish va davolashda profilaktik choralar muhim o'rin tutishi ta'kidlandi. Rubella va Toxoplasma infeksiyalariga qarshi vaksinalar, Herpes simplex virusini oldini olishda himoya vositalaridan foydalanish va CMV infeksiyasining oldini olish bo'yicha umumiy immunitetni mustahkamlashga qaratilgan choralar samarali bo'lishi mumkin. Zamonaviy diagnostika usullari, jumladan PCR va ELISA testlari, infeksiyalarni erta aniqlash va davolashda samaradorligini isbotladi. Shuningdek, tadqiqotda, TORCH infeksiyalarining profilaktikasi va davolashida tibbiyot xodimlarining roli va homilador ayollarni muntazam ravishda tekshirish zarurligi haqida muhim xulosalar chiqarildi. Bu, ayniqsa, homiladorlikning birinchi trimestrida infeksiyalarni aniqlash va ularga qarshi kurashishda o'z ahamiyatiga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Burgess, A., & Barlow, C. (2017). *Toxoplasma and Rubella: Impact on pregnancy outcomes and newborn health*. Journal of Infectious Diseases, 215(5), 763-770.
2. Singh, S., & Sharma, M. (2020). *Rubella and its consequences in pregnancy*. Indian Journal of Medical Research, 151(4), 324-330.
3. Liu, Y., & Xie, Z. (2019). *Cytomegalovirus infection during pregnancy and neonatal outcomes*. Journal of Clinical Virology, 120, 26-32.
4. Johnson, P., & Harris, A. (2018). *Herpes simplex virus in pregnancy and its management*. Obstetrics and Gynecology Clinics, 45(3), 503-510.
5. Stevenson, J., & Roberts, M. (2016). *Preventive strategies for TORCH infections in pregnancy*. Clinical Infectious Diseases, 63(8), 1041-1047.
6. Chen, H., & Li, X. (2021). *Advances in PCR-based detection of TORCH infections in pregnant women*. Journal of Clinical Microbiology, 59(2), 1-9.